

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З КУРСУ
«Психодіагностика»**

Укладач: Т.М. Майстренко

**Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І. Франка
2017**

УДК 159.98:37
ББК 88.4+74
М 54

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Житомирського державного університету
імені Івана Франка
(протокол № _ від 29.08.2017 р.)*

Рецензенти:

Мартенко О.Л. – кандидат юридичних наук, професор кафедри юридичної психології
НАВС

Аврамчук О.С. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри клінічної психології
Українського католицького університету

М 54 Методичні рекомендації з курсу «Психодіагностика» / [уклад.
Майстренко Т.М.] – Житомир: ЖДУ ім. І.Франка, 2017. – 38с.

Методичні рекомендації з курсу «Психодіагностика» розроблено відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалавра з напрямку підготовки 6.030102 «Психологія». Вона охоплює всі змістові модулі, визначені освітньо-професійною програмою.

Методичні рекомендації складаються з таких структурних компонентів: вступ, розподіл навчальних годин на модулі, тем лекційного курсу дисципліни, інструктивно-методичних матеріалів до практичних і лабораторних занять та до самостійної роботи студентів. Представлені завдання та вимоги до підсумкової модульної роботи й екзамену, список рекомендованої літератури.

УДК 159.98:37
ББК 88.4+74

ЗМІСТ

Вступ	4
Навчально-тематичний план дисципліни	5
Рекомендації до організації самостійної роботи	6
Лекційний курс	9
Модуль 1. Загальні основи психодіагностики	17
Модуль 2. Психодіагностика інтелектуальних здібностей	20
Модуль 3. Психодіагностика особистості	23
Вимоги до екзамену	31
Рекомендована література до курсу	33
Критерії оцінювання	35

ВСТУП

Одним з основних напрямів роботи психолога є психодіагностика. Психологу важливо володіти сучасним валідним та надійним інструментарієм для діагностики особистісних характеристик особистості.

Метою викладання дисципліни «Психодіагностика» є набуття майбутніми психологами знань щодо основних принципів та інструментів психодіагностичного дослідження, а також формування навичок проведення психодіагностичного дослідження.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Психодіагностика» є:

- ознайомити студентів з особливостями психодіагностичних методик як методу психологічного дослідження.
- сформуванню вміння застосовувати психодіагностичні методики у психологічних дослідженнях.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- особливості психодіагностики як науки;
- класифікацію психодіагностичних методів;
- вимоги до психодіагностичних методик;
- основні етапи психодіагностичного процесу;
- етичні аспекти проведення психодіагностичного дослідження;
- процедуру конструювання психодіагностичних методик;
- психометричні засоби контролю якості психодіагностичних методик;
- особливості використання тестів інтелекту;
- особливості використання особистісних опитувальників;
- особливості використання проєктивних методик.

вміти:

- проводити спостереження за психічним станом особистості, оцінювати рівень розвитку пізнавальних процесів особистості;
- діагностувати особливості девіантної поведінки дітей та підлітків та визначати адекватні методи психологічної корекції;
- координувати власну взаємодію з батьками, громадськістю у застосуванні методів психологічного впливу в залежності від вікових та індивідуальних особливостей;
- відслідковувати загальні і локальні зміни у масовій свідомості, проводити, спостереження за психологічним станом окремих груп та верств населення;
- застосовувати форми і методи соціально-психологічної роботи по вирішенню проблем вимушених мігрантів, аналізувати особливості реінтеграції мігрантів;
- аналізувати концептуальні засади соціальної політики держави з метою соціального захисту людини, розробляти умови застосування психологічних методів соціальної роботи.

**Навчально-тематичний план дисципліни
«Психодіагностика»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		Л.	П.	Лаб.	Інд.	С.р.		Л.	П.	Лаб.	Інд.	С.р.
Модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ												
Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ												
Тема 1. <i>Становлення психодіагностики як науки</i>	14					14	16					16
Тема 2. <i>Психодіагностичний процес: теорія і практика</i>	10	4	2			4	18	2				16
Тема 3. <i>Психометричні основи психодіагностики</i>	10	4	4			2	18	2				16
Виконання ІНДЗ (ПОЗ)*	2				2		2				2	
Разом за змістовим модулем 1	36	8	6		2		36	4			2	36
Усього годин	36	8	6		2		36	4			2	36
Модуль 2. ПСИХОДІАГНОСТИКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ												
Змістовий модуль 2. ПСИХОДІАГНОСТИКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ												
Тема 4. <i>Загальна характеристика інтелекту</i>	11	4	2			5	12		2			10
Тема 5. <i>Конструювання тестів інтелекту</i>	10					10	10					10
Тема 6. <i>Тести інтелекту Д. Векслера.</i>	13			8		5	12			2		10
Виконання ІНДЗ (ПОЗ)*	2				2		2				2	
Разом за змістовим модулем 2	36	4	2	8	2	20	36		2	2	2	36
Усього годин	36	4	2	8	2	20	36		2	2	2	36
Модуль 3-4. ПСИХОДІАГНОСТИКА ОСОБИСТОСТІ												
Змістовий модуль 3. ОСОБИСТІСНІ ОПИТУВАЛЬНИКИ												
Тема 7. <i>Особистісні опитувальники як метод дослідження</i>	36	2	4	2		28	17		2			36
Змістовий модуль 4. ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИКИ												
Тема 8. <i>Загальна характеристика проєктивних методик</i>	36	4	2	6		22	19	2		2		36
Виконання ІНДЗ (ПОЗ)*					2		2				2	
Разом за змістовим модулем 3-4	72	6	6	8	2	72	36	2	2	2	2	72
Усього годин	72	6	6	8	2	72	36	2	2	2	2	72
Усього	144	18	14	16	6	90	144	6	4	4	6	144

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- виконання завдань для самостійної роботи;
- конспектування першоджерел;
- підготовка рефератів;
- виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань;
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до екзамену.

Підготовка теоретичних питань до практичних занять передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і вноситися на самостійне опрацювання.

Алгоритм підготовки.

- Визначте питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).
- Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або на кафедрі) джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
- Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття.
- Прочитайте ці розділи. Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.
- Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти.
- Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми.
- Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.
- Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.
- Перевірте, як Ви засвоїли опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на тестові питання до теми або розв'язавши практичні завдання.

Конспектування першоджерел передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми. Для конспектування можуть пропонуватися статті з фахових журналів, розділи монографій або підручників.

Алгоритм підготовки.

- Прочитайте запропоноване першоджерело.
- Правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).
- Складіть план (простий або складний). Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми, яка висвітлюється у першоджерелі.
- Представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи, при потребі, схеми, таблиці, графіки тощо. Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

Підготовка до підсумкової модульної роботи (ПМР) та екзамену має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни у цілому.

Алгоритм виконання

- Ознайомтеся з переліком питань та завдань до ПМР або заліку.
- Підберіть підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки (її перелік Ви можете знайти в робочій програмі або інструктивно-методичних матеріалах).
- Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.

- Визначте рівень знань з кожного питання. Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять та виконання завдань до лабораторних занять.
- Для самоперевірки перекажіть теоретичні питання або виконайте практичне завдання.

Примітка: якщо ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, ви можете звернутися за консультацією до викладача. Час проведення консультацій зазначений у графіку проведення консультацій (кафедра соціальної та практичної психології).

Алгоритм виконання лабораторної роботи

1. Уважно прочитайте план лабораторного заняття (методичних рекомендаціях), особливу увагу зверніть на пункт «Звіт».
2. На основі плану визначте, за якими методиками Ви маєте провести дослідження.
3. Зверніться до «Словаря-справочника по психодіагностике» або до інших джерел, у яких дано теоретичний аналіз методики та показників, які вона дозволяє дослідити (перелік цієї літератури зазначено у плані).
4. Користуючись літературою, зазначеною у плані лабораторного заняття, знайдіть потрібну методику (у першу чергу варто звернутися до «Практикуму з психодіагностики» або інструктивно-методичних матеріалів до лабораторних занять з психодіагностики).
5. Уважно прочитайте матеріал, особливу увагу зверніть на такі пункти як «Процедура проведення» та «Обробка і аналіз результатів».
6. Визначте, які матеріали Ви маєте здати по завершенню лабораторного заняття (вони зазначені у пункті «Звіт»).
7. Визначте, який стимульний матеріал та допоміжні матеріали необхідні для проведення дослідження, та підготуйте їх завчасно (це може бути бланк для відповідей, роздатковий матеріал, секундомір тощо). Стимульний матеріал має бути акуратним та розбірливим. Якщо методика передбачає кілька наборів стимульного матеріалу (наприклад, як тест інтелекту Векслера), бажано розкласти його по окремим конвертам або файлам та підписати. Це дозволить не витрачати час на пошук необхідного стимульного матеріалу при проведенні дослідження.
8. Якщо процедура проведення дослідження передбачає ведення протоколу (наприклад, як методика «Малюнок сім'ї»), з'ясуйте для себе, яка саме інформація має бути у ньому представлена. Ви можете завчасно підготувати шаблон протоколу (наприклад, у вигляді таблиці), зазначивши інформацію, яку необхідно зафіксувати. Протокол дослідження Ви заповнюєте власноруч.
9. Уважно прочитайте інструкцію та спробуйте самостійно виконати кілька завдань методики. Якщо окремі пункти інструкції Вам не дуже зрозумілі, прочитайте їх ще кілька разів, звернувшись до наведених прикладів. Спробуйте кілька разів повторити інструкцію вголос, звертаючись до уявного досліджуваного, щоб запам'ятати її.
10. Ще раз перечитайте процедуру проведення дослідження. Якщо процедура проведення складна (як у тесті інтелекту Векслера), складіть для себе алгоритм проведення дослідження (або окремого субтесту), наприклад, за допомогою схеми.
11. Приступайте до проведення дослідження.
12. Звернувшись до пункту «Обробка результатів», зробіть кількісну обробку результатів дослідження (якщо це передбачено). У результаті Ви будете знати, яку кількість балів досліджуваний набрав по кожній шкалі. При проведенні кількісної обробки потрібні уважність, послідовність роботи та знання елементарних математичних дій.
13. Зробіть якісний аналіз результатів дослідження. Ви маєте проаналізувати усі показники, які одержали в ході кількісної обробки. Для проведення якісного аналізу зверніться до розділу «Обробка результатів» та того теоретичного матеріалу, який Ви опрацювали у пункті 3. При потребі Ви можете звернутися до додаткової літератури, яка зазначена у плані лабораторного заняття.

14. Узагальніть результати якісного аналізу у вигляді висновків (інтерпретації). Інтерпретація не має бути просто переписуванням якісного аналізу. Ви маєте не лише зазначити, як розвинена та чи інша характеристика, але й охарактеризувати певні типологічні особливості досліджуваного, а також висловити власні міркування стосовно причин, які дали такий результат. При написанні висновків необхідно використовувати професійну психологічну термінологію.
15. На основі інтерпретації результатів зазначте, у яких напрямках має проводитися подальша консультативна або корекційна робота з досліджуваним, по можливості наведіть приклади конкретних вправ, які можуть бути використані. При написанні рекомендацій варто уникати загальних фраз на зразок «читати книги», «більше спілкуватися» тощо.
16. Матеріали проведеного дослідження Ви маєте представити у вигляді звіту. Вимоги до оформлення звіту зазначені в методичних рекомендаціях.
17. Порівняйте, чи відповідає зміст Вашого звіту тим вимогам, які зазначені у плані лабораторного заняття пункт «Звіт». Якщо Ваш звіт неповний, допрацюйте його.
18. Розташуйте сторінки звіту у тій послідовності, як це зазначено у пункті «Звіт».
19. Здайте звіт викладачу по завершенню лабораторного заняття (*для студентів денної форми навчання*).
20. Складіть звіти, зазначені у пункті «Вимоги до екзамену», по порядку в окрему папку та здайте їх у термін, вказаний викладачем (*для студентів заочної форми навчання*).
21. Звіти за лабораторні заняття є основою для виконання професійно-орієнтованого завдання на підсумковій модульній роботі та екзамені.

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

Тема 2. ПСИХОДІАГНОСТИКА ЯК НАУКА

Мета: ознайомити студентів з поняттям та предметом психодіагностики, основними етапами проведення психодіагностичного дослідження, характеристикою психодіагностичного методу.

Професійна спрямованість: психодіагностичний метод є одним з основних методів психологічного дослідження.

План:

1. Предмет та структура психодіагностики.
2. Психодіагностичний метод та діагностичні підходи.
3. Характеристика тесту як основного інструменту психодіагностики.
4. Основні етапи психодіагностичного процесу.

Основні поняття	<i>адаптація тесту, діагноз психологічний, етичні норми психодіагностики, клінічна психодіагностика, норми тестові, об'єктивні тести, об'єктивний підхід, область застосування тесту, освітня психодіагностика, проєктивний підхід, професійна психодіагностика, психологічна діагностика, психологічна оцінка, психологічне тестування, психодіагностичне обстеження, психодіагностичні ситуації, психодіагностичний метод, суб'єктивний підхід, тест, тести апаратурні, тести бланкові, тести вербальні, тести групові, тести комп'ютерні, тести комп'ютеризовані, тести практичні, тести результативності, тести швидкості</i>

Література

Основна література

1. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2007. – 688 с.
2. Бурлачук Л. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с. (с. 99-149)
3. Галян І.М. Психодіагностика: навч. посіб. / І.М. Галян. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.
4. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
5. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.
6. Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. – 652 с. (с. 42-77)

Додаткова література

1. Анастаси А. Психологическое тестирование: Книга 1 /Под ред. К.М. Гуревича, В.И. Лубовского. – М.: Педагогика, 1982.-320 с.
2. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- 688 с.
3. Гуревич К.М. Что такое психодиагностика.- М.: Знание, 1985. – 80 с.
4. Общая психодиагностика /Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с.
5. Основы психодиагностики /Под ред. Шмелева А.Г.– Москва, Ростов-на-Дону: “Феникс”, 1996. – 544 с.
6. Психологическая диагностика: Проблемы и исследования /Под ред. К.М. Гуревича. – М.: Педагогика, 1981. – 232 с.

Тема 3. ОСНОВНІ ЕТАПИ КОНСТРУЮВАННЯ ТЕСТУ

Мета: ознайомити студентів із основними психометричними вимогами до конструювання психодіагностичних методик.

Професійна спрямованість: уміння конструювати тест та перевіряти його якість є фаховим умінням психолога.

План:

1. Основні етапи конструювання тесту.
2. Надійність психодіагностичних методик.
3. Валідність методики.

Основні поняття	<i>валідизації критерії, валідність, валідність диференційна, валідність емпірична, валідність змістовна, валідність інкрементна, валідність конкурентна, валідність конструктивна, валідність критеріальна, валідність очевидна, валідність поточна, валідність прогностична, інструкція, оцінки первинні, оцінки шкальні, надійності коефіцієнти, надійність, надійність паралельних форм, надійність ретестова, надійність частин тесту, нормальний розподіл, репрезентативність, стандартизація.</i>

Література

Основна література

1. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2007. – 688 с.
2. Бурлачук Л. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2002. – С.150-176.
3. Галян І.М. Психодіагностика: навч. посіб. / І.М. Галян. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.
4. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
5. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.
6. Морозов С.М. Засоби контролю діагностичних якостей психологічних тестів: Навч. посібник. – К.: ІСДО, 1994. – 68 с.

Додаткова література

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- 688 с.
2. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов. – К., 1994. – 283 с.
3. Общая психодиагностика /Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с.
4. Основы психодиагностики /Под ред. Шмелева А.Г.– Москва, Ростов-на-Дону: “Феникс”, 1996. – 544 с.
5. Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. – 652 с.

Тема 4. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕСТІВ ІНТЕЛЕКТУ

Мета: ознайомити студентів з поняттям тестів інтелекту та основними теоретичними концепціями, які лягли в основу створення тестів інтелекту. .

Професійна спрямованість: ознайомлення зі специфікою застосування тестів інтелекту у психологічному дослідженні.

План:

1. Основні підходи до визначення інтелекту.
2. Структура інтелекту.
3. Історія розвитку тестів інтелекту.
4. Особливості тестів інтелекту як методу дослідження.

Основні поняття	<i>Біне-Сімона розумового розвитку шкала, Векслера інтелекту вимірювання шкали, інтелект, інтелекту коефіцієнт, IQ-показник стандартний, культурно-вільний інтелекту тест, Равена прогресивні матриці, Станфорд-Біне розумового розвитку шкала, тести інтелекту, тести інтелекту емоційного, тести інтелекту соціального</i>

Література

Основна література

1. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2007. – 688 с.
2. Бурлачук Л. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с. (с.178-254)
3. Галян І.М. Психодіагностика: навч. посіб. / І.М. Галян. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с. Дружинин В.Н. Психология общих способностей – СПб.: Питер, 2002. – 368с.
4. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
5. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.
6. Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. – 652 с. (с.106-166)

Додаткова література

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- 688 с. (с. 324-352)
2. Блейхер В.М., Бурлачук Л.Ф. Психологическая диагностика интеллекта и личности. – К.: Вища школа, 1978. – 141 с.
3. Гуревич К.М. Что такое психодиагностика.- М.: Знание, 1985. – 80 с.
4. Гуревич К.М. Тесты интеллекта в психологии // Вопросы психологии. – 1980. - №2. – С. 53-64.
5. Основы психодиагностики /Под ред. Шмелева А.Г.– Москва, Ростов-на-Дону: “Феникс”, 1996. – 544 с.

Тема 7. ОСОБИСТІСНІ ОПИТУВАЛЬНИКИ ЯК МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета: ознайомити студентів з характеристикою особистісних опитувальників як методу дослідження особистісних характеристик.

Професійна спрямованість: аналіз особливостей особистісних опитувальників та їх класифікація.

План:

1. Загальна характеристика особистісних опитувальників.
2. Особистісні опитувальники рис та їх теоретична основа (особистісні опитувальники Р.Б. Кеттелла).
3. Типологічні особистісні опитувальники та їх теоретична основа:
 - особистісні опитувальники Г.Ю. Айзенка;
 - опитувальник Х. Шмішека для діагностика типів акцентуацій характеру та темпераменту.

Основні поняття	<i>Айзенка особистісні опитувальники, акцентуація, великої n'ятірки локатор, опитувальники особистісні, опитувальники рис особистості, опитувальники типів, ММРІ, „Шістнадцять особистісних факторів” опитувальник, Шмішека опитувальник.</i>

Література

Основна література

1. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 528 с.
2. Бурлачук Л. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с. (с.254-284)
3. Галян Психодиагностика
4. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов. – К., 1994. – 283 с. (с. 90-114)
5. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодиагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
6. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.
7. Общая психодиагностика /Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с. (с. 51-78, 292-313)
8. Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. – 652 с. (с.240-272)
9. Психологія особистості: Словник-довідник /За редакцією П.П.Горностая, Т.М.Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.
10. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность: теория, эксперименты, упражнения. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 86 с.
11. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. – 2-е изд. – СПб, 1987. - 608 с.

Додаткова література

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- 688 с. (с. 379-421, 449-483)
- 2.Блейхер В.М., Бурлачук Л.Ф. Психологическая диагностика интеллекта и личности. – К.: Вища школа, 1978. – 141 с.
3. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика личности. – К., 1989.
- 4.Мельников В.М., Ямпольский Л.Т. Введение в экспериментальную психологию личности. – М., 1985. - 319 с.
5. Основы психодиагностики /Под ред. Шмелева А.Г.– Москва, Ростов-на-Дону: “Феникс”, 1996. – 544 с.
6. Патопсихологическая диагностика / Блейхер В.М., Крук И.В. – К.: Здоров’я, 1986. – 280 с.
7. Психологическая диагностика: Проблемы и исследования /Под ред. К.М. Гуревича. – М.: Педагогика, 1981. – 232 с.
8. Худик В.А. Психологическая диагностика детского развития: Методы исследования. – К.: Освіта, 1992. – 220 с.

Тема 8. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЕКТИВНИХ МЕТОДИК

Мета: ознайомити студентів із особливостями застосування проективних методик для діагностики особистості.

Професійна спрямованість: аналіз основних принципів проективної діагностики.

План:

1. Поняття про проективний метод.
2. Основні принципи проективної діагностики.
3. Особливості використання проективних методик.
4. Проекція як психологічний феномен.

Основні поняття	<i>захисні механізми, контент-аналіз, проективні методики, проекція, Роршаха тест, Тематичний аперцептивний тест, Дитячий аперцептивний тест (САТ).</i>

Література

Основна література

1. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 528 с.
2. Бурлачук Л. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с. (с.285-321)
3. Галян Психодіагностика
4. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
5. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.
6. Общая психодиагностика /Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с. (с. 51-78, 292-313)
7. Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. – 652 с. (с.289-301)
8. Психологія особистості: Словник-довідник /За редакцією П.П.Горностая, Т.М.Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.

Додаткова література

1. Анастази А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- 688 с. (с. 379-421, 449-483)
2. Беллак Л., Беллак С. Руководство по тесту детской апперцепции /фигуры животных/.– К., 1995.
3. Блейхер В.М., Бурлачук Л.Ф. Психологическая диагностика интеллекта и личности. – К.: Вища школа, 1978. – 141 с.
4. Патопсихологическая диагностика / Блейхер В.М., Крук И.В. – К.: Здоров'я, 1986. – 280 с.
5. Соколова Е.Т. Проективные методы исследования личности.- М.: Изд-во МГУ, 1980. – 176 с.
6. Тест тематичної аперцепції. Інструктивно-методичні матеріали до лабораторних занять з психодіагностики /Укладачі: Загурська І.С., Майстренко Т.М. – Житомир, 2001.-26 с.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема 2. ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ПСИХОДІАГНОСТИКИ. ЕТАПИ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

Мета: ознайомити студентів з основними психодіагностичними категоріями.

Професійна спрямованість: навчити студентів планувати основні етапи психодіагностичного дослідження.

План:

1. Підходи до психодіагностики як науки.
2. Зв'язок психодіагностики з іншими науками.
3. Види діагностичних ситуацій.
4. Психологічний діагноз.
5. Діагностика рис особистості та «виміряна індивідуальність».
6. Етап збору даних у психодіагностичному дослідженні.
7. Етап переробки та інтерпретації даних.
8. Етап прийняття рішення.
9. Етичні аспекти психодіагностичного дослідження.

Основні поняття	<i>адаптація тесту, діагноз психологічний, етичні норми психодіагностики, клінічна психодіагностика, норми тестові, об'єктивні тести, об'єктивний підхід, область застосування тесту, освітня психодіагностика, проєктивний підхід, професійна психодіагностика, психологічна діагностика, психологічна оцінка, психологічне тестування, психодіагностичне обстеження, психодіагностичні ситуації, психодіагностичний метод, суб'єктивний підхід, тест, тести апаратурні, тести бланкові, тести вербальні, тести групові, тести комп'ютерні, тести комп'ютеризовані, тести практичні, тести результативності, тести швидкості</i>

Реферат	<i>Основні області використання тестів // Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- С. 516-582. Діагностична процедура та вплив культури // Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. –С. 437-448. Етичні та соціальні аспекти тестування // Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- С. 583-601.</i>

Література

Основна література

1. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодіагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2007. – 688 с.
2. Бурлачук Л. Психодіагностика. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с. (с. 99-149)
3. Галян І.М. Психодіагностика: навч. посіб. / І.М. Галян. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.
4. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
5. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.

6. Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. – 652 с. (с. 42-77)

Додаткова література

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- 688 с.
2. Гуревич К.М. Что такое психодиагностика.- М.: Знание, 1985. – 80 с.
3. Общая психодиагностика /Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с.
4. Основы психодиагностики /Под ред. Шмелева А.Г.– Москва, Ростов-на-Дону: “Феникс”, 1996. – 544 с.
5. Психологическая диагностика: Проблемы и исследования /Под ред. К.М. Гуревича. – М.: Педагогика, 1981. – 232 с.

Інформаційні ресурси: комплекс тестових завдань (діагностичні тестові методики тощо).

Контрольні питання і завдання:

1. Проаналізуйте основні підходи до розуміння психодіагностики, які склалися у зарубіжній психології.
2. Охарактеризуйте поняття та рівні психологічного діагнозу.
3. Проаналізуйте основні етапи проведення психодіагностичного дослідження.
4. Охарактеризуйте основні етичні проблеми, які мають місце при проведенні психодіагностичного дослідження.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2-3

Тема 3. ПСИХОМЕТРИЧНІ ВИМОГИ ДО ПСИХОДІАГНОСТИЧНИХ МЕТОДИК

Мета: ознайомити студентів з основними психометричними характеристиками психодіагностичних методик.

Професійна спрямованість: сформувати уміння конструювати психодіагностичні тести.

План:

1. Основні етапи конструювання тесту:
 - специфікація тесту,
 - вимоги до тестових завдань, оформлення тесту,
 - проведення пілотажного дослідження,
 - визначення ефективності та складності завдань тесту.
2. Ретестова надійність.
3. Надійність паралельних форм.
4. Надійність частин тесту.
5. Типи валідності методики.
6. Стандартизація тестів. Процедури центрування та нормування. Оцінки первинні та оцінки шкальні. Види шкальних оцінок.

**Основні
поняття**

валідизації критерії, валідність, валідність диференційна, валідність емпірична, валідність змістовна, валідність інкрементна, валідність конкурентна, валідність конструктна, валідність критеріальна, валідність очевидна, валідність поточна, валідність прогностична, інструкція, оцінки первинні, оцінки шкальні, надійності коефіцієнти, надійність, надійність паралельних форм, надійність ретестова, надійність частин тесту, нормальний розподіл, репрезентативність, стандартизація.

Завдання для самостійної роботи:

розробіть таблицю специфікації тесту (кількість змістовних областей та маніфестацій і питань оберіть самостійно).

Література

Основна література

1. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2007. – 688 с.
2. Бурлачук Л. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2002. – С.150-176.
3. Галян І.М. Психодиагностика: навч. посіб. / І.М. Галян. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.
4. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодиагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
5. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.
6. Морозов С.М. Засоби контролю діагностичних якостей психологічних тестів: Навч. посібник. – К.: ІСДО, 1994. – 68 с.

Додаткова література

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- 688 с.
2. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов. – К., 1994. – 283 с.
3. Общая психодиагностика /Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с.
4. Основы психодиагностики /Под ред. Шмелева А.Г.– Москва, Ростов-на-Дону: “Феникс”, 1996. – 544 с.
5. Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. – 652 с.

Інформаційні ресурси: комплекс тестових завдань (діагностичні тестові методики тощо).

Контрольні питання і завдання:

1. Опишіть основні етапи конструювання тесту.
2. Охарактеризуйте поняття надійності та зазначте основні методи її визначення.
3. Охарактеризуйте поняття валідності.
4. Вкажіть основні методи стандартизації тестових результатів.

Тема на самостійне опрацювання

Тема 1. ІСТОРІЯ ПСИХОДІАГНОСТИКИ

Мета: ознайомити студентів з основними етапам розвитку психодіагностики.

Професійна спрямованість: навчити студентів планувати основні етапи психодіагностичного дослідження.

План:

1. Передісторія психодіагностики.
2. Формування психодіагностики як науки. Психологічне тестування.
3. Розвиток психодіагностики у ХХ-ХХІ столітті:
 - розвиток психодіагностики на початку ХХ століття;
 - розвиток психодіагностики у 30-40 рр.;
 - розвиток психодіагностики у 50-60 рр.;
 - розвиток психодіагностики у 70-80 рр.;
 - розвиток психодіагностики у 90-і рр.
 - розвиток психодіагностики на сучасному етапі.
4. Розвиток психодіагностики у дореволюційній Росії.
5. Розвиток психодіагностики у СРСР та в Україні.

Основні поняття	<i>графологія, критеріально-орієнтоване тестування, «розумовий тест», педологія, проєктивні методики, психотехніка, тести елементарних психічних функцій, тести особистості</i>

Біографічна довідка	<i>Анастасі А., Біне А., Блейхер В.М., Бурлачук Л.Ф., Віготський Л.С., Вудвортс Р.С., Вундт В., Гальтон Ф., Крепелін Е., Кеттел Дж., Лічко А.Є., Пірсон К., Роршах Г., Россолімо Г.І., Сімон Т., Спірмен Ч.Е.</i>

Завдання для самостійної роботи:

Розробіть презентацію з 10 слайдів на один з періодів (підперіодів) розвитку психодіагностики. При підготовці презентації охарактеризуйте основні поняття (відповідно до періоду) та персоналії (біографічна довідка).

*Група пропорційно ділиться на 10 міні-груп. Кожна міні-група обирає період самостійно, але вся група має проаналізувати усі періоди.

Література

Основна література

1. Анастасі А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- 688 с. (с. 48-63)
2. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2007. – 688 с.
3. Бурлачук Л. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с. (с. 8-98)
4. Галян І.М. Психодіагностика: навч. посіб. / І.М. Галян. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.
5. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
6. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.

Додаткова література

1. Гуревич К.М. Что такое психодиагностика.- М.: Знание, 1985. – 80 с.
2. Немов Р.С. Психология: В 3-х книгах. Кн. 3: Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики. – М.: Гуманитарный издательский центр. – М.:ВЛАДОС, 1998. – 640 с.
3. Общая психодиагностика /Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с.
4. Основы психодиагностики /Под ред. Шмелева А.Г.– Москва, Ростов-на-Дону: “Феникс”, 1996. – 544 с.
5. Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. – 652 с.

Інформаційні ресурси: комплекс тестових завдань у СУНП «ДЕКАНАТ» (діагностичні тестові методики тощо).

Контрольні питання і завдання:

5. Які психологічні дослідження стали передумовою для появи психодіагностичних досліджень.
6. Охарактеризуйте значення роботи А.Біне-Т.Сімона для розвитку тестів інтелекту.
7. Охарактеризуйте значення роботи Г.Роршаха у становленні психодіагностики.
8. Які події негативно вплинули на розвиток психодіагностики у СРСР.

ЗАВДАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ МОДУЛЬНОЇ РОБОТИ 1

I. Тестові завдання (20 завдань, за правильне виконання завдання – 1 бал). Максимальна кількість балів – 20.

II. Теоретичні завдання (оцінюються від 0 до 30 балів).

Максимальна кількість балів – 30.

1. Передісторія психодіагностики. Формування психодіагностики як науки. Психологічне тестування.
2. Розвиток психодіагностики у XX-XXI столітті.
3. Розвиток психодіагностики у дореволюційній Росії, у СРСР, в Україні.
4. Поняття психодіагностики. Предмет та структура психодіагностики. Зв'язок психодіагностики з іншими науками.
5. Психодіагностичний метод та діагностичні підходи.
6. Тест як основний інструмент психодіагностики. Класифікація тестів. Адаптація зарубіжних тестів.
7. Психологічний діагноз.
8. Діагностика рис особистості та «виміряна індивідуальність».
9. Основні етапи психодіагностичного процесу (збір даних, переробка та інтерпретація даних, прийняття рішення).
10. Етичні аспекти психодіагностичного дослідження.
11. Основні етапи конструювання тесту (специфікація тесту, розробка завдань, оформлення тесту, пілотажне дослідження, аналіз завдань).
12. Надійність психодіагностичних методик. Методи визначення надійності.
13. Валідність методики та її типи.
14. Стандартизація тестів.

III. Професійно-орієнтоване завдання (оцінюються від 0 до 50 балів).

Максимальна кількість балів – 50.

1. Уявіть, що до Вас звернулися з таким проханням:
«Минулого року Ви давали нашим робітникам з дослідницькою метою новий особистісний тест. Ми б хотіли мати його результати для картотеки нашого відділу кадрів.»
Якою буде Ваша реакція на це прохання? Чи припустимим є непрофесійне або некоректне використання психологічної методики? Відповідь обґрунтуйте. Зазначте, які етичні принципи могли бути порушені.
2. Уявіть, що до Вас звернулися з таким проханням:
«Моя сусідка по кімнаті вивчає психологія. Вона дала мені особистісний тест, за результатами якого я виявилась паранояльною психопадкою. Я дуже засмутилася з приводу цього і навіть перестала зустрічатися з друзями.»
Якою буде Ваша реакція на це прохання? Чи припустимим є непрофесійне або некоректне використання психологічної методики? Відповідь обґрунтуйте. Зазначте, які етичні принципи були порушені.
3. Уявіть, що до Вас звернулися з таким проханням:
«Для вдосконалення навчання у нашому ліцеї нам потрібен тест інтелекту, який не враховує міжкультурних відмінностей і дозволяє виміряти вроджений потенціал дитини»
Якою буде Ваша реакція на це прохання? Чи припустимим є непрофесійне або некоректне використання психологічної методики? Відповідь обґрунтуйте. Зазначте, які етичні принципи могли бути порушені.
4. Уявіть, що до Вас звернулися з таким проханням:
«Можеш дати мені бланки тесту Векслера або щось по готовності дитини до школи? Мій племінник наступного тижня іде до школи і буде проходити обстеження. Мені хотілося б трішки позайматися з ним, щоб той зміг пройти.»
Якою буде Ваша реакція на це прохання? Чи припустимим є непрофесійне або некоректне використання психологічної методики? Відповідь обґрунтуйте. Зазначте, які етичні принципи могли бути порушені.

5. Уявіть, що до Вас звернулися з таким проханням:
«Вчора ввечері я відповів на питання інтелектуального тесту, опублікованого у журналі «Полезные советы» і одержав IQ рівне 80. Я думаю, що психологічні тести безглузді.»
Якою буде Ваша реакція на це прохання? Чи припустимим є непрофесійне або некоректне використання психологічної методики? Відповідь обґрунтуйте. Зазначте, які етичні принципи могли бути порушені.
6. Уявіть, що до Вас звернулися з таким проханням:
«У нашій школі немає психолога, тому вчитель фізкультури, який цікавиться психодіагностикою, проводить факультативні заняття для старшокласників. Йому потрібні методики та ключі, щоб заняття набули практичного характеру»
Якою буде Ваша реакція на це прохання? Чи припустимим є непрофесійне або некоректне використання психологічної методики? Відповідь обґрунтуйте. Зазначте, які етичні принципи могли бути порушені.
7. Постановою 1936 року «Про педологічні викривлення у системі Наркомпросів» було припинено тестову практику у СРСР. З точки зору сьогодення розуміння проблеми спробуйте пояснити мотивацію авторів постанови: чи було в ній раціональне зерно, чи це був просто політичний крок. Чи не потребує, на Вашу думку, сучасна вітчизняна психологічна практика деяких обмежень (якщо «ні», то чому, якщо «так», то яких саме)?
8. 1884 року на Всесвітній виставці у Лондоні Френсіс Гальтон організував антропометричну лабораторію, у якій відвідувачам за плату у 3 пенса пропонувалось перевірити гостроту зору, слуху, м'язеву силу та виміряти деякі фізичні характеристики. Ф. Гальтон сам розробив стандартні процедури, багатьма з яких ми користуємося і зараз – лінійка Гальтона для зорового розрізнення довжини, свисток для визначення границі сприймання висоти звуку. Ф. Гальтон вважав, що тести сенсорного розрізнення можуть служити засобом оцінки інтелекту (зокрема, він помітив, що при ідіотії порушується здатність розрізняти тепло, холод, біль). Йому ж належить розробка перших методів математичної статистики для аналізу даних за індивідуальними відмінностями. Зазначте, родоначальником яких методів можна вважати є Ф. Гальтон. Чи згодні ви з тим, що результати тестів сенсорного розрізнення можуть допомогти в оцінці інтелекту.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4
Тема 5. ТЕСТИ ІНТЕЛЕКТУ

Мета: ознайомити студентів з історією створення та особливостями застосування тестів інтелекту.

Професійна спрямованість: діагностика інтелекту є одним із завдань роботи психолога.

План:

1. Шкала розумового розвитку Біне-Сімона.
2. Шкала розумового розвитку Станфорд-Біне.
3. Специфіка тестів інтелекту як методу дослідження.
4. Культурно-вільні тести інтелекту та тести інтелекту, залежні від впливу культури.
5. Поняття про IQ-показник відносний та IQ-показник стандартний.
6. Векслера інтелекту вимірювання шкали.

Основні поняття	<i>Біне-Сімона розумового розвитку шкала, Векслера інтелекту вимірювання шкали, інтелект, інтелекту коефіцієнт, IQ-показник стандартний, культурно-вільний інтелекту тест, Равена прогресивні матриці, Станфорд-Біне розумового розвитку шкала, тести інтелекту, тести інтелекту емоційного, тести інтелекту соціального</i>

Реферат	<i>Гуревич К.М. Тесты интеллекта в психологии // Вопросы психологии. – 1980. - №2.. – С. 53-64.</i>

Біографічна довідка	<i>Біне А., Векслер Д., Меріл М.А., Равен Дж., Сімон Т., Термен Л.М.</i>

Завдання для самостійної роботи:

зробити опис методик (*Векслера інтелекту вимірювання шкали, культурно-вільний інтелекту тест, Равена прогресивні матриці, Станфорд-Біне розумового розвитку шкала*)

Опис методики	<i>Назва методики Автор Рік створення Діагностичне призначення Кількість завдань, структура методики Модифікації</i>

Література

Основна література

1. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2007. – 688 с.
2. Бурлачук Л. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с. (с.178-254)
3. Дружинин В.Н. Психология общих способностей – СПб.: Питер, 2002. – 368с.
4. Галян І.М. Психодіагностика: навч. посіб. / І.М. Галян. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.
5. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
6. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.

7. Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. – 652 с. (с.106-166)

Додаткова література

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- 688 с. (с. 324-352)
2. Блейхер В.М., Бурлачук Л.Ф. Психологическая диагностика интеллекта и личности. – К.: Вища школа, 1978. – 141 с.
3. Гуревич К.М. Что такое психодиагностика.- М.: Знание, 1985. – 80 с.
4. Гуревич К.М. Тесты интеллекта в психологии // Вопросы психологии. – 1980. - №2. – С. 53-64.
5. Основы психодиагностики /Под ред. Шмелева А.Г.– Москва, Ростов-на-Дону: “Феникс”, 1996. – 544 с.

Інформаційні ресурси: комплекс тестових завдань (діагностичні тестові методики тощо).

Контрольні питання і завдання:

1. Опишіть основні етапи розвитку тестування інтелекту .
2. Охарактеризуйте основні групи тестів інтелекту та проаналізуйте їх специфіку.
3. Проаналізуйте основні діагностичні показники інтелекту.

Тема на самостійне опрацювання

Тема 5. КОНСТРУЮВАННЯ ТЕСТІВ ІНТЕЛЕКТУ

Мета: ознайомити студентів з процедурою розробки тестів інтелекту.

Професійна спрямованість: діагностика інтелекту є одним із завдань роботи психолога.

План:

1. Розробка інструкції для тестів інтелекту.
2. Аналогії.
3. Послідовності.
4. Виключення зайвого.
5. Завдання з кількома варіантами відповіді.
6. Альтернативні завдання.
7. Завдання на встановлення відповідності.
8. Завдання з обмеженням на відповіді та завдання з вільними відповідями.
9. Впорядкування завдань тесту.

Законспектувати	<i>Глава 2. Створення надійних тестів I: Інтелект та здібності. Розробка завдань. // Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов. – К., 1994. – С. 50-90</i>

Завдання для самостійної роботи:

розробити до кожного типу завдань по два приклади (на основі матеріалу курсу «Психодіагностика»).

Література

Основна література

1. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 528 с.
2. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов. – К., 1994. – 283 с.(с.50-90)

Інформаційні ресурси: комплекс тестових завдань (діагностичні тестові методики тощо).

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте особливості інструкції до тесту інтелекту .
2. Опишіть основні види тестових завдань.
3. Проаналізуйте особливості впорядкування завдань тесту.

ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ
ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №1-4

Тема 6. ШКАЛА ВИМІРЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУ Д. ВЕКслера ДЛЯ ДІТЕЙ

Мета: сформувати навички виконання професійно-орієнтованих завдань.

Професійна спрямованість: сформувати навички проведення дослідження за методикою вимірювання інтелекту для дітей Д.Векслера.

План:

1. Діагностичне призначення та структура шкали інтелекту для дітей.
2. Процедура проведення дослідження.
3. Процедура обробки результатів дослідження.
4. Якісний аналіз результатів дослідження.
5. Інтерпретація результатів дослідження.

Інструкція до виконання: зробіть опис методики та проведіть дослідження за методикою вимірювання інтелекту для дітей Д. Векслера.

Законспектувати	<i>1. Луксанова Н. Г. Діагностика інтелектуального розвитку дітей 6-8-річного віку // Практикум по психопатології /Под ред. Б. В. Зейгарник и др.- МГУ, 1987.- С. 157- 167.</i>
	<i>2. Таблиця 2. Функції інтелекту, які визначаються субтестами шкал Векслера // Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 528 с. (Векслера інтелекта вимірювання шкали)</i>
Зробити опис методики	<i>Назва методики Автор Рік створення Діагностичне призначення Кількість завдань, структура методики Модифікації</i>

Література

Основна література

1. Практикум з психодіагностики /Укладачі: Музика О. О., Остринська В.М., Остринський В.В.- Житомир, 1999 /або 2000 р. - С. 12-73.

Додаткова література

1. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 528 с.
2. Измерение интеллекта детей /Под ред. Ю. З. Гильбуха. - К.,1992.
3. Практикум по психопатологии /Под ред. Б. В. Зейгарник и др.- МГУ,1987, с. 157- 167.
4. Филимоненко Ю., Тимофеев В. Руководство к методике исследования интеллекта у детей Д. Векслера. Адаптированный вариант.- СПб., 1993.
5. Худик В.А. Психологическая диагностика детского развития: Методы исследования. – К.: Освіта, 1992. – 220 с.

ЗВІТ	<i>1. Бланки відповідей з виконаними завданнями 12-ти субтестів. 2. Протокол дослідження. 3. Профіль структури інтелекту. 4. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження. 5. Визначення напрямків корекційної роботи.</i>

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте діагностичне призначення тесту інтелекту Д. Векслера для дітей.
2. опишіть процедуру проведення дослідження.
3. Охарактеризуйте основні показники кількісного та якісного аналізу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5-6

Тема 7. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТІСНИХ ОПИТУВАЛЬНИКІВ

Мета: ознайомити студентів з основними етапами створення особистісних опитувальників та процедурою їх конструювання.

Професійна спрямованість: розвинути уміння аналізувати проблеми конструювання та застосування особистісних опитувальників.

План:

1. Розвиток особистісних опитувальників.
2. Поняття про особистісні опитувальники. Класифікація особистісних опитувальників. Типологічні опитувальники та опитувальники рис особистості.
3. Проблеми використання особистісних опитувальників.
4. Види завдань особистісних опитувальників. (ЗАВДАННЯ: підібрати по 1 прикладу кожного типу завдань).
5. Вимоги до конструювання особистісних опитувальників.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6

6. ММРІ. Діагностичне призначення. Процедура проведення дослідження. Показники аналізу та інтерпретації результатів.
7. Великої п'ятірки локатор. Діагностичне призначення. Процедура проведення дослідження. Показники аналізу та інтерпретації результатів.
8. „Шістнадцять особистісних факторів” опитувальник. Діагностичне призначення. Процедура проведення дослідження. Показники аналізу та інтерпретації результатів.

Основні поняття	<i>Айзенка особистісні опитувальники, акцентуація, великої п'ятірки локатор, опитувальники особистісні, опитувальники рис особистості, опитувальники типів, ММРІ, „Шістнадцять особистісних факторів” опитувальник, Шмішека опитувальник.</i>

Законспектувати	<i>Глава 3. Створення надійних тестів II: Особистісні опитувальники. Розробка завдань. // Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов. – К., 1994. – С. 90-114</i>

Біографічна довідка	<i>Айзенк Г.Ю., Вудвортс Р.С., Кеттел Р.Б., Леонгард К.</i>

Зробити опис методики	<i>Назва методики Автор Рік створення Діагностичне призначення Кількість завдань, структура методики Модифікації</i>

Література

Основна література

1. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 528 с.
2. Бурлачук Л. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с. (с.254-284)
3. Галян Психодиагностика
4. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов. – К., 1994. – 283 с. (с. 90-114)

5. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
6. Общая психодиагностика /Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с. (с. 51-78, 292-313)
7. Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. – 652 с. (с.240-272)
8. Психологія особистості: Словник-довідник /За редакцією П.П.Горностая, Т.М.Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.
9. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность: теория, эксперименты, упражнения. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 86 с.
10. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. – 2-е изд. – СПб, 1987. - 608 с.

Додаткова література

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- 688 с. (с. 379-421, 449-483)
2. Блейхер В.М., Бурлачук Л.Ф. Психологическая диагностика интеллекта и личности. – К.: Вища школа, 1978. – 141 с.
3. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика личности. – К., 1989.
4. Мельников В.М., Ямпольский Л.Т. Введение в экспериментальную психологию личности. – М., 1985. - 319 с.
5. Основы психодиагностики /Под ред. Шмелева А.Г.– Москва, Ростов-на-Дону: “Феникс”, 1996. – 544 с.
6. Патопсихологическая диагностика / Блейхер В.М., Крук И.В. – К.: Здоров’я, 1986. – 280 с.
7. Психологическая диагностика: Проблемы и исследования /Под ред. К.М. Гуревича. – М.: Педагогика, 1981. – 232 с.
8. Худик В.А. Психологическая диагностика детского развития: Методы исследования. – К.: Освіта, 1992. – 220 с.

Інформаційні ресурси: комплекс тестових завдань (діагностичні тестові методики тощо).

Контрольні питання і завдання:

1. Опишіть основні етапи становлення діагностики особистості.
2. Охарактеризуйте основні види особистісних опитувальників.
3. Проаналізуйте види завдань особистісних опитувальників. Охарактеризуйте основні проблеми застосування особистісних опитувальників.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6

Тема 8. ПРОЕКТИВНІ МЕТОДИКИ ЯК МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета: ознайомити студентів з теоретичними засадами проективної діагностики.

Професійна спрямованість: розвинути уміння аналізувати особливості застосування різних груп проективних методик.

План:

1. Види проєкції.
2. Теоретичне обґрунтування проективного підходу у зарубіжній психології.
3. Теоретичне обґрунтування проективного підходу у вітчизняній психології.
4. Тематичний аперцептивний тест. Дитячий аперцептивний тест. Характеристика стимульного матеріалу. Діагностичне призначення. Процедура проведення дослідження. Показники аналізу результатів дослідження. Теоретичне підґрунтя тематичного аперцептивного тесту.
5. Тест чорнильних плям Г. Роршаха. Діагностичне призначення. Процедура проведення дослідження. Показники аналізу та інтерпретації результатів.
6. Тест Сонді. Діагностичне призначення. Процедура проведення дослідження. Показники аналізу та інтерпретації результатів. Тест вибору кольорів М. Люшера. Діагностичне призначення. Процедура проведення дослідження. Показники аналізу та інтерпретації результатів.

Основні поняття	<i>захисні механізми, контент-аналіз, проєктивні методики, проєкція дитячої аперцепції тест, тематичної аперцепції тест, Роршаха тест, Тематичний аперцептивний тест, Дитячий аперцептивний тест (САТ), тест вибору кольорів М. Люшера, тест Сонді</i>

Біографічна довідка	<i>Люшер М., Мюррей (Меррей) Г., Роршах Г., Сонді Л.</i>

Реферат *Історія розвитку проєктивного методу.*

Зробити опис методики	<i>Назва методики Автор Рік створення Діагностичне призначення Кількість завдань, структура методики Модифікації</i>

Література

Основна література

1. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 528 с.
2. Бурлачук Л. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с. (с.285-321)
3. Галян Психодиагностика
4. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодиагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
5. Общая психодиагностика /Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с. (с. 51-78, 292-313)
6. Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. – 652 с. (с.289-301)
7. Психологія особистості: Словник-довідник /За редакцією П.П.Горностая, Т.М.Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.

Додаткова література

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- 688 с. (с. 379-421, 449-483)
2. Беллак Л., Беллак С. Руководство по тесту детской апперцепции /фигуры животных/.– К., 1995.
3. Блейхер В.М., Бурлачук Л.Ф. Психологическая диагностика интеллекта и личности. – К.: Вища школа, 1978. – 141 с.
4. Патопсихологическая диагностика / Блейхер В.М., Крук И.В. – К.: Здоров'я, 1986. – 280 с.
5. Соколова Е.Т. Проективные методы исследования личности.- М.: Изд-во МГУ, 1980. – 176 с.
6. Тест тематичної аперцепції. Інструктивно-методичні матеріали до лабораторних занять з психодиагностики /Укладачі: Загурська І.С., Майстренко Т.М. – Житомир, 2001.-26 с.

Інформаційні ресурси: комплекс тестових завдань (діагностичні тестові методики тощо).

Контрольні питання і завдання:

1. Опишіть основні етапи становлення проєктивної діагностики.
2. Охарактеризуйте основні види проєктивних методик.
3. Проаналізуйте поняття проєкції.
4. Опишіть основні теоретичні концепції, що лягли в основу проєктивної діагностики.

ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ
ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №5

Тема 7. **ОСОБИСТІСНІ ОПИТУВАЛЬНИКИ Г.Ю. АЙЗЕНКА.
МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АКЦЕНТУАЦІЙ ХАРАКТЕРУ.**

Мета: сформувати навички виконання професійно-орієнтованих завдань.

Професійна спрямованість: сформувати навички проведення дослідження за методиками Г.Ю. Айзенка та Х. Шмішека..

План:

1. Особистісні опитувальники Г.Ю. Айзенка для дорослих (EPQ, EPI, MPI): діагностичне призначення, особливості проведення та інтерпретації результатів.
2. Характеристика інтроверсії-екстраверсії, нейротизму, психотизму.
3. Особистісний опитувальник Х. Шмішека.
4. Характеристика 10 типів акцентуацій характеру та темпераменту.

Інструкція до виконання:

- зробіть опис методики та проведіть дослідження за особистісним опитувальником Г.Ю. Айзенка.
- зробіть опис методики та проведіть дослідження акцентуацій характеру та темпераменту за особистісним опитувальником Х. Шмішека.

Законспектувати	<i>Характеристика 10 типів акцентуацій // Практическая психология в тестах, или Как научиться понимать себя и других. – М.: АСТ-ПРЕСС, 2000. – С. 169-174 або Леонгард К. Акцентуированные личности. – К.: Вища школа, 1989. – С. 40-155</i>

Література

Основна література

1. Практикум з психодіагностики /Укладачі: Музика О.О. та ін. – Житомир, 1999.- С. 86-88, 107-109.
2. Леонгард К. Акцентуированные личности: Перевод с нем. – 2-е изд., К.: Вища школа, 1989. – 375 с. (с. 40-155).
3. Практическая психология в тестах, или Как научиться понимать себя и других. – М.: АСТ-ПРЕСС, 2000. – 376 с. (с.159-199).

Додаткова література

1. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 528 с.
2. Дослідження акцентуацій характеру у підлітковому віці. Інструктивно-методичні матеріали до лабораторних занять з психодіагностики та патопсихології /Укладачі: Майстренко Т.М., Загурська І.С., Портницька Н.Ф. – Житомир, 2001. – 51 с.
3. Немов Р.С. Психология: В 3-х книгах. Кн.3: Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики. – М.: Гуманитарный издательский центр.- М.: ВЛАДОС, 1998. - 640 с.
4. Основы психологии. Практикум /Ред.-сост. Л.Д. Столяренко. Ростов н/Д: «Феникс», 1999. – 576 с.
5. Практикум по общей и экспериментальной психологии /Под общей ред. А. А. Крылова, С.А. Маничева. - СПб.: Питер, 2000.- 560с.
6. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. Кн. 1: Система работы психолога с детьми разного возраста. - М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2001.- 384 с.
7. Худик В.А. Психологическая диагностика детского развития: Методы исследования. – К.: Освіта, 1992. – 220 с.

ЗВІТ	1. Особистісний опитувальник Г.Ю. Айзенка: ✓ реєстраційний бланк; ✓ обробка результатів; ✓ графіки, на яких представлені результати дослідження; ✓ інтерпретація результатів дослідження; ✓ напрямки консультативної роботи.
	2. Опитувальник Шмішека: ✓ реєстраційний бланк; ✓ обробка результатів; ✓ профіль особистості; ✓ інтерпретація результатів дослідження; ✓ напрямки консультативної роботи.

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте діагностичне призначення особистісних опитувальників Г.Ю. Айзенка та Х.Шмішека.
2. Опишіть процедуру проведення дослідження.
3. Охарактеризуйте основні показники кількісного та якісного аналізу.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №6-7
Тема 10. МЕТОД «МАЛЮНОК СІМ'Ї»

Мета: сформувати навички виконання професійно-орієнтованих завдань.

Професійна спрямованість: сформувати навички проведення дослідження за методикою «Малюнок сім'ї».

План:

1. Діагностичне призначення та модифікації методу „Малюнок сім'ї”.
2. Процедура проведення дослідження та інтерпретації даних дослідження за Г.Т. Хоментаскасом.
3. Особливості проведення дослідження за методом Л. Кормана.
4. “Кінетичний малюнок сім'ї” Р.Бернса: процедура проведення та інтерпретація результатів.

Інструкція до виконання: зробіть опис методики та проведіть дослідження за методом «Малюнок сім'ї», проінтерпретувати одержані результати за Г.Т. Хоментаскасом, за Л. Корманом, за Р.Бернсом.

Основні поняття	<i>«Малюнок сім'ї»</i>

Література

Основна література

1. Практикум з психодіагностики /Укладачі: О.О. Музика та інші – Житомир, 1999/ 2-е вид.: 2000.-С. 128-136.
2. Хоментаскас Г.Т. Использование детского рисунка для исследования внутрисемейных отношений // Вопросы психологии.-1986.-№1.-С. 165-171.

Додаткова література

1. Общая психодиагностика /Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с.
2. Немов Р.С. Психология: В 3-х книгах. Кн.3: Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики. – М.: Гуманитарный издательский центр.- М.: ВЛАДОС, 1998. - 640 с.

3. Практическая психология в тестах, или Как научиться понимать себя и других. – М.: АСТ-ПРЕСС, 2000. – 376 с.
4. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. В 2 кн. - М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2001.
5. Хоментаскас Г.Т. Семья глазами ребенка. – М.: Педагогика, 1989. – 160 с.

ЗВІТ	Метод „Малюнок сім'ї”: ✓ три малюнки досліджуваного; ✓ протоколи малювання та опитування; ✓ інтерпретація кожного малюнку за відповідною схемою; ✓ узагальнена характеристика сімейної ситуації досліджуваного; ✓ напрямки консультативної роботи.

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте діагностичне призначення методу «Малюнок сім'ї».
2. Опишіть процедуру проведення дослідження.
3. Охарактеризуйте основні показники якісного аналізу.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №8 Тема 10. МЕТОД „НЕЗАКІНЧЕНІ РЕЧЕННЯ”.

Мета: сформувати навички виконання професійно-орієнтованих завдань.

Професійна спрямованість: сформувати навички проведення дослідження за методикою «Незакінчені речення».

План:

1. Метод „Незакінчені речення”: діагностичне призначення методики, особливості стимульного матеріалу, процедура проведення дослідження.
2. Методика „Незакінчені речення” для молодшого шкільного віку.
3. Методика „Незакінчені речення” для підлітків та старших школярів (модифікація С.І. Подмазіна).
4. Методика „Незакінчені речення” (дорослий варіант).

Інструкція до виконання: зробіть опис методики та проведіть дослідження за методикою „Незакінчені речення”(для середнього та старшого шкільного віку або дорослий варіант).

Основні поняття	<i>Закінчення речення методика</i>

Література

Основна література

1. Практикум з психодіагностики /Укладачі: Музика О.О., Остринська В.М., Остринський В.В. - Житомир, 1999. – С.122-127.

Додаткова література

1. Практическая психология в тестах, или Как научиться понимать себя и других. – М.: АСТ-ПРЕСС, 2000. – 376 с.
2. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. Кн. 1: Система работы психолога с детьми разного возраста. - М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2001.- 384 с.

ЗВІТ	Метод „Незакінчені речення”(для середнього та старшого шкільного віку або дорослий варіант): ✓ бланк з закінченнями речень; ✓ обробка результатів; ✓ профіль особистості; ✓ інтерпретація результатів дослідження; ✓ напрямки консультативної роботи.

Контрольні питання і завдання:

1. Охарактеризуйте діагностичне призначення методики «Незакінчені речення».
2. Опишіть процедуру проведення дослідження.
3. Охарактеризуйте основні показники кількісного та якісного аналізу.

ЗАВДАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ МОДУЛЬНОЇ РОБОТИ 2

I. Тестові завдання (20 завдань, за правильне виконання завдання – 1 бал). Максимальна кількість балів – 20.

II. Теоретичні завдання (оцінюються від 0 до 30 балів).

Максимальна кількість балів – 30.

1. Основні підходи до визначення інтелекту.
2. Структура інтелекту.
3. загальна характеристика тестів інтелекту.
4. Історія розвитку тестів інтелекту.
5. типи завдань тестів інтелекту.
6. Культурно-вільні тести інтелекту та тести інтелекту, залежні від впливу культури.
7. Поняття про IQ-показник відносний та IQ-показник стандартний.
8. Векслера інтелекту вимірювання шкали.
9. Загальна характеристика особистісних опитувальників.
10. Проблеми використання особистісних опитувальників.
11. Види завдань особистісних опитувальників
12. Особистісні опитувальники рис та їх теоретична основа (особистісні опитувальники Р.Б. Кеттелла).
13. Особистісні опитувальники Г.Ю. Айзенка.
14. Опитувальник Х. Шмішека для діагностика типів акцентуацій характеру та темпераменту.
15. Історія проєктивного підходу.
16. Загальна характеристика проєктивних методик. Класифікація проєктивних методик.
17. Проекція як психологічний феномен. Види проєкції.
18. Теоретичне обґрунтування проєктивного підходу.
19. Метод «Малюнок сім'ї».
20. Метод «Незакінчені речення».
21. Тест чорнильних плям Г. Роршаха.
22. Тест Сонді. Тест вибору кольорів М. Люшера.
23. Тематичний аперцептивний тест. Дитячий аперцептивний тест.

III. Професійно-орієнтоване завдання (звіт за лабораторне заняття).

Максимальна кількість балів – 50.

1. Наведіть приклад профілю інтелекту (за результатами дослідження за дитячим варіантом тесту Векслера). Охарактеризуйте успішність виконання вербальних субтестів. визначте напрямки корекційної роботи.
2. Наведіть приклад профілю інтелекту (за результатами дослідження за дитячим варіантом тесту Векслера). Охарактеризуйте успішність виконання невербальних субтестів. Визначте напрямки корекційної роботи.
3. Наведіть приклад профілю акцентуацій характеру та темпераменту особистості (за результатами дослідження за опитувальником Г. Шмішека). Дайте психологічну характеристику досліджуваного. Визначте напрямки консультативної роботи.

4. Наведіть результати дослідження за особистісним опитувальником Айзенка. Дайте психологічну характеристику досліджуваного. Визначте напрямки консультативної роботи.
5. Наведіть приклад профілю особистості (за результатами дослідження за особистісним опитувальником Р. Кеттела). Дайте психологічну характеристику досліджуваного. Визначте напрямки консультативної роботи.
6. Наведіть приклад профілю особистості (за результатами дослідження за методикою «Незакінчені речення»). Проаналізуйте результати дослідження. Визначте напрямки консультативної роботи.
7. Наведіть результати дослідження за методикою „Малюнок сім’ї”. Проінтерпретуйте одержані результати за Г.Т. Хоментаскасом, визначте напрямки консультативної роботи.
8. Наведіть результати дослідження за методикою „Малюнок сім’ї”. Проінтерпретуйте одержані результати за Л. Корманом, визначте напрямки консультативної роботи.
9. Наведіть результати дослідження за методикою “Кінетичний малюнок сім’ї” Р.Бернса. Проінтерпретуйте одержані результати, визначте напрямки консультативної роботи.

ВИМОГИ ДО ЕКЗАМЕНУ

- Володіння теоретичним матеріалом з тем курсу.
- Зараховано усі звіти за лабораторні заняття, передбачені інструктивно-методичними матеріалами.

I. Тестове завдання.

Приклад тестового завдання:

Оберіть один із запропонованих варіантів відповіді

Термін «психодіагностика» запропонував:

- a) Ф. Гальтон;
- b) Г. Роршах;
- c) В. Вундт.

II. Теоретичне питання.

III. Практичне (професійно-орієнтоване) завдання (звіт за лабораторне заняття).

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

Теоретичні питання

1. Передісторія психодіагностики. Формування психодіагностики як науки. Психологічне тестування.
2. Розвиток психодіагностики у ХХ столітті.
3. Розвиток психодіагностики у дореволюційній Росії. Розвиток психодіагностики у СРСР та в Україні.
4. Поняття психодіагностики. Предмет та структура психодіагностики.
5. Види діагностичних ситуацій.
6. Зв'язок психодіагностики з іншими науками.
7. Психодіагностичний метод та діагностичні підходи.
8. Тест як основний інструмент психодіагностики. Класифікація тестів. Адаптація зарубіжних тестів.
9. Психологічний діагноз.
10. Основні етапи психодіагностичного процесу (збір даних, переробка та інтерпретація даних, прийняття рішення).
11. Етичні аспекти психодіагностичного дослідження.
12. Основні етапи конструювання тесту (специфікація тесту, розробка завдань, оформлення тесту, пілотажне дослідження, аналіз завдань).
13. Надійність психодіагностичних методик. Методи визначення надійності (повторного дослідження, паралельних форм, частин тесту).
14. Валідність методики та її типи.
15. Стандартизація тестів. Процедури центрування та нормування. Оцінки первинні та оцінки шкальні. Види шкальних оцінок.
16. Основні підходи до визначення інтелекту. Структура інтелекту.
17. Загальна характеристика тестів інтелекту. Типи завдань тестів інтелекту.
18. Історія розвитку тестів інтелекту.
19. Шкали інтелекту Д. Векслера.
20. Загальна характеристика особистісних опитувальників.
21. Проблеми використання особистісних опитувальників.
22. Види завдань особистісних опитувальників
23. Особистісні опитувальники рис та їх теоретична основа (особистісні опитувальники Р.Б. Кеттелла).
24. Особистісні опитувальники Г.Ю. Айзенка.
25. Опитувальник Х. Шмішека для діагностика типів акцентуацій характеру та темпераменту.
26. Історія проективного підходу.
27. Загальна характеристика проективних методик. Класифікація проективних методик.
28. Проекція як психологічний феномен. Види проекції.

29. Теоретичне обґрунтування проєктивного підходу.
30. Тематичний апперцептивний тест, дитячий апперцептивний тест.
31. Метод «Малюнок сім'ї».
32. Метод «Незакінчені речення».
33. Тест чорнильних плям Г. Роршаха.
34. Тест Сонді. Тест вибору кольорів М. Люшера.
35. Тематичний апперцептивний тест. Дитячий апперцептивний тест.

Практичні (професійно-орієнтовані) завдання

1. Наведіть приклад профілю інтелекту (за результатами дослідження за дитячим варіантом тесту Векслера). Охарактеризуйте успішність виконання вербальних та невербальних субтестів. Визначте напрямки корекційної роботи.
2. Наведіть приклад профілю акцентуацій характеру та темпераменту особистості (за результатами дослідження за опитувальником Г. Шмішека). Дайте психологічну характеристику досліджуваного. Визначте напрямки консультативної роботи.
3. Наведіть результати дослідження за особистісним опитувальником Айзенка. Дайте психологічну характеристику досліджуваного. Визначте напрямки консультативної роботи.
4. Наведіть приклад профілю особистості (за результатами дослідження за особистісним опитувальником Р. Кеттела). Дайте психологічну характеристику досліджуваного. Визначте напрямки консультативної роботи.
5. Наведіть приклад профілю особистості (за результатами дослідження за методикою «Незакінчені речення», дорослий або підлітковий варіант). Проаналізуйте результати дослідження. Визначте напрямки консультативної роботи.
6. Наведіть результати дослідження за методикою „Малюнок сім'ї”. Проінтерпретуйте одержані результати за Г.Т. Хоментausкасoм, визначте напрямки консультативної роботи.
7. Наведіть результати дослідження за методикою „Малюнок сім'ї”. Проінтерпретуйте одержані результати за Л. Корманом, визначте напрямки консультативної роботи.
8. Наведіть результати дослідження за методикою “Кінетичний малюнок сім'ї” Р.Бернса. Проінтерпретуйте одержані результати, визначте напрямки консультативної роботи.

Рекомендована література доку рсу

Базова

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование.- СПб.: Питер, 2001.- 688 с.
2. Блейхер В.М., Бурлачук Л.Ф. Психологическая диагностика интеллекта и личности. – К.: Вища школа, 1978. – 141 с.
3. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 528 с.
4. Бурлачук Л. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с.
5. Галян І М. Психодіагностика [Текст]: навч. посіб. / І. М. Галян. - К. : Академвидав, 2009. - 463 с.
6. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов. – К., 1994. – 283 с.
7. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
8. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.
9. Морозов С.М. Засоби контролю діагностичних якостей психологічних тестів: Навч. посібник. – К.: ІСДО, 1994. – 68 с.
10. Музика О.Л. Професійно-орієнтовані завдання у системі підготовки студентів-психологів // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л. Музики. Навчальний посібник. (Рекомендовано МОН України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (лист № 1.4/17-Г-3165 від 28.09.2010 року) – 3-тє вид., перероб. і доп. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010.
11. Общая психодиагностика /Под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 304 с.
12. Практикум з психодіагностики /Укладачі: Музика О. О., Остринська В.М., Остринський В.В.- Житомир, 1999 /або 2000 р.
13. Психологическая диагностика /Под ред. Акимовой М.К., Гуревича К.М. – СПб.: Питер, 2005. – 652 с.

Додаткова

1. Анастаси А. Психологическое тестирование: Книга 1 /Под ред. К.М. Гуревича, В.И. Лубовского. – М.: Педагогика, 1982.-320 с.
2. Анастаси А. Психологическое тестирование: Книга 2 /Под ред. К.М. Гуревича, В.И. Лубовского. – М.: Педагогика, 1982. – 336 с.
3. Беллак Л., Беллак С. Руководство по тесту детской апперцепции /фигуры животных/.– К., 1995.
4. Бурлачук Л.Ф. Введение в проективную психологию.- К.: ника-Центр; Вист-С, 1997.
5. Гуревич К.М. Что такое психодиагностика.- М.: Знание, 1985. – 80 с.
6. Гуревич К.М. Тесты интеллекта в психологии // Вопросы психологии. – 1980. - №2. – С. 53-64.
7. Дослідження акцентуацій характеру у підлітковому віці. Інструктивно-методичні матеріали до лабораторних занять з психодіагностики та патопсихології /Укладачі: Майстренко Т.М., Загурська І.С., Портницька Н.Ф. – Житомир, 2001. – 51 с.
8. Дружинин В.Н. Психология общих способностей – СПб.: Питер, 2002. – 368с.
9. Леонгард К. Акцентуированные личности: Перевод с нем. – 2-е изд., К.: Вища школа, 1989. – 375 с.
10. Мельников В.М., Ямпольский Л.Т. Введение в экспериментальную психологию личности. – М., 1985. - 319 с.
11. Немов Р.С. Психология: В 3-х книгах. Кн. 3: Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики. – М.: Гуманитарный издательский центр.- М.: ВЛАДОС, 1998. - 640 с.
12. Основы психодиагностики /Под ред. Шмелева А.Г.– Москва, Ростов-на-Дону: “Феникс”, 1996. – 544 с.

13. Основы психологии. Практикум /Ред.-сост. Л.Д. Столяренко. Ростов н/Д: «Феникс», 1999. – 576 с.
14. Патопсихологическая диагностика / Блейхер В.М., Крук И.В. – К.: Здоров'я, 1986. – 280 с.
15. Практикум по общей и экспериментальной психологии /Под общей ред. А. А. Крылова, С.А. Маничева. - СПб.: Питер, 2000.- 560с.
16. Практикум по психопатологии /Под ред. Б. В. Зейгарник и др.- МГУ,1987. – 184 с.
17. Практическая психология в тестах, или Как научиться понимать себя и других. – М.: АСТ-ПРЕСС, 2000. – 376 с.
18. Психологическая диагностика: Проблемы и исследования /Под ред. К.М. Гуревича. – М.: Педагогика, 1981. – 232 с.
19. Психология. Словарь / Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
20. Психологія особистості: Словник-довідник /За редакцією П.П.Горностая, Т.М.Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.
21. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. В 2 кн. - М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2001.
22. Соколова Е.Т. Проективные методы исследования личности.- М.: Изд-во МГУ, 1980. – 176 с.
23. Тест тематичної аперцепції. Інструктивно-методичні матеріали до лабораторних занять з психодіагностики /Укладачі: Загурська І.С., Майстренко Т.М. – Житомир, 2001.-26 с.
24. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность: теория, эксперименты, упражнения. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 86 с.
25. Холодная М.А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования. – СПб.: Питер, 2002. – 272 с.
26. Хоментаскас Г.Т. Использование детского рисунка для исследования внутрисемейных отношений // Вопросы психологии.-1986.-№1.-С. 165-171.
27. Хоментаскас Г.Т. Семья глазами ребенка. – М.: Педагогика, 1989. – 160 с.
28. Худик В.А. Психологическая диагностика детского развития: Методы исследования. – К.: Освіта, 1992. – 220 с.
29. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. – 2-е изд. – СПб, 1987. - 608 с.

Інформаційні ресурси

1. psylist.net
2. www.koob.ru/
3. <http://psylib.kiev.ua/>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПМР ТА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Вид завдання	Оцінка	Вимоги до знань та умінь студентів
Тестове	1 бал	Правильна відповідь на тестове завдання.
	0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання.
<i>Максимальна кількість балів</i>	20 балів	
Теоретичне	0-9 балів	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
	10-16 балів	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
	17-23 бали	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
	24-30 балів	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
<i>Максимальна кількість балів</i>	30 балів	
Професійно-орієнтоване	50-46 балів	• Процедура проведення дослідження дотримана. Дослідження проведене правильно, без помилок. • Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. • Є протокол дослідження, заповнений власноруч дослідником. Протокол дослідження детальний, у ньому описано усі необхідні показники. • Вказана інформація про досліджуваного. • Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. • Зроблено якісний аналіз усіх показників. Аналіз детальний та послідовний. • Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, описуються можливі причини такого результату, зазначаються типологічні особливості. • Є рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. Рекомендації конкретизовані відносно одержаних результатів. Наведено приклади конкретних технік або завдань, які можуть бути використані. • Робота написана стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів.

	45-38 бали	• Процедура проведення дослідження дотримана, дослідження проведене правильно, без помилок. • Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. • Є протокол дослідження, заповнений власноруч дослідником. • Вказана інформація про досліджуваного. • Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. • Зроблено якісний аналіз усіх показників. • Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, зазначаються типологічні особливості. • Є рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. Рекомендації конкретизовані відносно одержаних результатів. • Звіт написаний стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів.
	30-37 балів	• Процедура проведення дослідження дотримана. Є помилки у процедурі проведення дослідження, які не вплинули на результати. • Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. • Є поверховий протокол дослідження (при потребі), заповнений власноруч дослідником. • Вказана інформація про досліджуваного. • Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. • Якісний аналіз показників поверховий. • Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища. • Є загальні рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. • У звіті є незначні стилістичні та граматичні помилки.
	0-29 балів	Є помилки у процедурі проведення дослідження, які вплинули на результат.
Максимальна кількість балів	50 балів	
Всього	100 балів	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Майстренко Тетяна Миколаївна

Методичні рекомендації з курсу
«Психодіагностика»